

В.В. НЕЖЕВЕЛО

юридичний факультет

Сумського національного аграрного університету

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМИ ТИПОВОГО ДОГОВОРУ ПРИ ВЧИНЕННІ ПРАВочИНІВ

З розвитком договірних відносин, дедалі ширше простежується застосування Типових договорів у різних сферах та галузях права. Майже кожного року в умовах незалежності країни законодавець втілює істотні умови договору шляхом формування нових форм Типового договору. Суб'єкти конкретних відносин, фіксуючи свої правові позиції шляхом укладення договору, зобов'язані враховувати умови Типового договору, у разі існування такого.

Нормативно-правове визначення суті договору міститься у частині 1 статті 626 Цивільного кодексу України [1], згідно якої договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

У свою чергу, Типовим договором є затверджена компетентним органом письмова форма договору із заздалегідь сформованими умовами для сторін правочину. Умови, що зазначені в Типовому договорі регулюють відносини базуючись на імперативних та частково на диспозитивних засадах. Головною юридичною ознакою Типових договорів є їх обов'язковість.

Так, у літературі Типовий договір визначається як своєрідний нормативно-правовий акт, який часто виконує роль правового регулювання певної сфери договірних відносин через недостатнє врегулювання їх актами вищої юридичної сили [2, 44].

Форми Типових договорів мають своє місце для застосування в цивільних, господарських, земельних та інших правовідносинах. Наприклад, «шаблоном» посвідчуючим правові взаємовідносини щодо володіння та\або користування

певним майном, або надання\виконання послуг\робіт, є: затверджений Наказом Фонду державного майна України від 23.08.2000 р. за № 1774 Типовий договір оренди індивідуально визначеного (нерухомого або іншого) майна, що належить до державної власності; затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2004 р. за № 220 Типовий договір оренди землі, який розроблено згідно норм Закону України «Про оренду землі»; затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. за № 668, Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві; затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 29.05.2013 р. за № 420 Типовий договір оренди водних об'єктів, яким врегульовано істотні умови користування як водними об'єктами, так і земельними ділянками водного фонду під даними водними об'єктами; затверджений Наказом Міністерства економічного розвитку та торгівлі України від 15.04.2013 р. за № 386 Типовий договір про створення та функціонування індустріального парку, тощо.

До речі, окрему нішу у правовідносинах займають Типові договори у сфері надання комунальних послуг населенню, істотні умови яких також мають імперативний характер для всіх сторін договору. Наприклад: Типовий договір про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, Типовий договір про технічне забезпечення електропостачання споживача, Типовий договір про користування електричною енергією на території населеного пункту, Типовий договір про постачання електричної енергії, тощо.

Отже, можна зауважити, що Типовий договір, будучи специфічним видом актів цивільного законодавства, спрямований на регулювання відносин між суб'єктами правочину на основі імперативного змісту конкретно визначеними істотними умовами договору.

Проте, Типовий договір не слід плутати з договором приєднання, яким, згідно статті 634 Цивільного кодексу України [1] є договір, умови якого встановлені однією із сторін у формулярах або інших стандартних формах,

який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому. Друга сторона не може запропонувати свої умови договору. Тобто, договори приєднання розробляються однією із сторін правовідносин, а не уповноваженою особою, крім того форма таких договорів не є виключною для сторін правочину, а надає лише право іншій стороні здійснити вибір щодо приєднання до запропонованих умов договору.

Таким чином, сформована з роками актуалізація застосування при договірних відносинах форми Типового договору, як специфічного виду нормативного закріплення таких відносин, є вдалим регулятором легітимності та коректності у врегулюванні відносин між суб'єктами правочинів. Проте, аналізуючи застосування форм Типових договорів, можна говорити про деякі проблемні аспекти, як, наприклад, практичне юридично не вірне співвідношення Типового договору та договору приєднання; або деяка не відповідність істотних умов Типового договору змісту Закону, на підставі якого було розроблено договір; чи не повне врахування в змісті договору необхідних умов, що як результат часто ускладнює подальший захист прав та інтересів сторін. Зазначені аспекти потребують вирішення шляхом єдиного правового застосування положень законодавства щодо суті договорів; періодичного моніторингу уповноваженими органами змісту Типових договорів з врахуванням розвитку та внесених змін до законодавства; надання можливості суб'єктам правочину включати до змісту договору індивідуальні умови спрямовані на захист прав та інтересів сторін.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – (Законодавство України). – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv/page>

2. Гриняк А. Типові та примірні договори як джерела правового регулювання підрядних договірних відносин [Електронний ресурс] / А. Гриняк // Юридична Україна. - 2012. - № 7. - С. 43-46. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2012_7_10